

Nr 29.

Ankom till riksdagens kansli den 9 april 1943 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av sockernäringen i riket m. m., såvitt angår anslag till Bidrag till lastnings- och lossningsanordningar för sockerbetor.

I årets statsverksproposition (nionde huvudtiteln punkt 104) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Bidrag till lastnings- och lossningsanordningar för sockerbetor för budgetåret 1943/44 beräkna ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 24 mars 1943 avlåten, till jordbruksutskottet i vad angår nyssberörda anslagsfråga hänvisad proposition, nr 188, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen bland annat att till Bidrag till lastnings- och lossningsanordningar för sockerbetor för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 150,000 kronor.

Sockernäringen i Sverige har under en följd av år åtnjutit statsmakternas stöd genom särskilda åtgärder vid sidan av tullskyddet. Från och med år 1932 ha dessa åtgärder inneburit, att den inhemska sockerindustrien tillförsäkrats ensamrätt i fråga om införsel av socker mot skyldighet att vid inköp av sockerbetor och försäljning av socker tillämpa vissa angivna priser och bestämmelser. Sedan år 1940 garanterar staten därjämte industrien täckning av de med sockertillverkningen förbundna kostnaderna, mot det att sockerindustrien är redovisningsskyldig för sina på grund av sockertillverkningen erhållna inkomster. Sockerindustrien i landet har tidigare varit representerad av två bolag, svenska sockerfabriksaktiebolaget och mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag. Under år 1936 inträdde en förändring såtillvida, att mellersta Sveriges sockerfabriksaktiebolag uppgick i svenska sockerfabriksaktiebolaget. De nuvarande bestämmelserna, grundade å ett kontrakt mellan sistnämnda bolag och staten, ha tillkommit i överensstämmelse med beslut av 1942 års riksdag (prop. nr 198; r. skr. nr 123) och gälla för tiden till och med den 31 juli 1943.

Anordningar för lastning och lossning av sockerbetor.

I syfte att underlätta järnvägstransporter av sockerbetor ha under år 1940 särskilda åtgärder vidtagits genom byggande vid olika järnvägsstationer inom betdistrikten av arbetsbesparande anordningar för lastning och lossning av

betor. För ändamålet har 1940 års lagtima riksdag i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (prop. nr 287; r. skr. nr 430) för budgetåret 1940/41 anvisat *dels* till Bidrag till lastnings- och lossningsanordningar för sockerbetor under elffte huvudtiteln ett reservationsanslag av 750,000 kronor, *dels* till Anordningar för lastning och lossning av sockerbetor vid statens järnvägar såsom kapitalinvestering i statens affärsverksfonder, statens järnvägar, ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor, *dels ock* till Lån till lastnings- och lossningsanordningar för sockerbetor såsom kapitalinvestering i fonden för låneunderstöd ett reservationsanslag av 400,000 kronor. Genom beslut av 1940 års urtima riksdag (prop. nr 81; r. skr. nr 100) har å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 till Anordningar för lastning och lossning av sockerbetor vid statens järnvägar anvisats ett reservationsanslag av ytterligare 300,000 kronor. Kungl. Maj:t har den 21 juni 1940 utfärdat kungörelse (nr 547) angående bidrag och lån av statsmedel till lastnings- och lossningsanordningar för sockerbetor. Enligt kungörelsen må bidrag och lån av statsmedel beviljas åt ägare av enskild järnväg för utförande av lastnings- och lossningsanordningar för sockerbetor vid station, där kvantiteten lastade betor under något av de tre senast förflutna kalenderåren uppgått till minst 2,000 ton. Vid bestämmande av bidragets storlek skall hänsyn tagas, å ena sidan, till angelägenheten av att de med bidraget avsedda anordningarna bli utförda och, å andra sidan, till det gagn som anordningarna komma att medföra för sökanden. Lån må av statsmedel beviljas till belopp, motsvarande högst den del av de beräknade kostnaderna för anordningarnas utförande, som icke täckes av beviljat statsbidrag.

Vid 1941 års riksdag (prop. nr 212; r. skr. nr 255) har för budgetåret 1941/42 anvisats *dels* till Bidrag till lastnings- och lossningsanordningar för sockerbetor under nionde huvudtiteln ett reservationsanslag av 185,000 kronor, och *dels* till Anordningar för lastning och lossning av sockerbetor vid statens järnvägar å kapitalbudgeten, under rubrik statens järnvägar, ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

För budgetåret 1941/42 anvisades av 1942 års riksdag (prop. nr 70; r. skr. nr 63) ytterligare medel för ifrågavarande ändamål, nämligen *dels* till Bidrag till lastnings- och lossningsanordningar för sockerbetor under nionde huvudtiteln ett reservationsanslag av 100,000 kronor och *dels* till Anordningar för lastning och lossning av sockerbetor vid statens järnvägar å kapitalbudgeten, under rubrik statens järnvägar, ett reservationsanslag av 1,300,000 kronor.

I skrivelse den 18 februari 1943 har *statens sockernämnd* hemställt, att ett reservationsanslag av 150,000 kronor för budgetåret 1943/44 måtte anvisas till Bidrag till lastnings- och lossningsanordningar för sockerbetor, samt att till nämnda anslag måtte överföras utgående reservation per den 30 juni 1943 å det å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisade reservationsanslaget av 100,000 kronor. Härjämte har sockernämnden föreslagit vissa ändringar i kungörelsen nr 547/1940 angående bidrag och lån av statsmedel till lastnings- och lossningsanordningar för sockerbetor. Sockernämnden har anfört följande.

Statsbidrag med viss övre gräns, fastställd i relation till den vid stationen i fråga inlastade betmängden, bör hädanefter kunna utgå även till anläggningar vid stationer med mindre betlastning än 2,000 ton per år. Sagda gräns synes böra bestämmas till 5 kronor per ton vid stationen lastade betor under något av de tre senaste åren, dock att, där särskilda skäl därtill föreligga, bidrag må beviljas även till högre belopp, högst hälften av kostnaden. Särskilt beträffande anordningar vid stationer inom de mellansvenska betodlingsdistrikten, där det ej minst under rådande tidsläge är ett allmänt intresse att vidga betodlingen, torde skäl ofta föreligga till dylik höjning av statsbidraget.

Berörda enskilda järnvägar ha, efter nämndens anmodan, inkommit med uppgifter rörande behovet för innevarande år av bidrag och lån av statsmedel till nya lastnings- och lossningsanordningar och till komplettering av befintliga anläggningar. Med stöd av dessa uppgifter har nämnden beräknat storleken av de statsbidrag, som synas böra beviljas för 1943 års anläggningar och arbeten, till i runt tal 180,000 kronor, varvid nämnden förutsatt godkännande av nyssberörda förslag till ändring av kungörelsen nr 547/1940.

Av de medel, som ställdes till sockernämndens förfogande till statsbidrag år 1942, kvarstår odisponerat ett belopp av omkring 50,000 kronor. Under förutsättning att detta belopp får disponeras för bidrag innevarande år, erfordras alltså ett ytterligare belopp av i runt tal 130,000 kronor, som för mötande av eventuellt framkommande ytterligare behov synes böra avrundas uppåt till 150,000 kronor.

I remissyttrande den 24 februari 1943 har *statskontoret* andragit följande.

Statskontoret måste med hänsyn till storleken av hittills beviljade anslag finna det tveksamt, huruvida behov av ytterligare medel för ändamålet kan anses föreligga. Denna tvekan förstärkes därav, att det förefaller tämligen ovisst, om och i vad mån ifrågavarande anläggningar kunna komma till nytta även efter innevarande års betsäsong. Några garantier för att järnvägarna även efter ett återinträdande av mera normala förhållanden på arbetsmarknaden och inom kommunikationsväsendet skulle få behålla bettrafiken, synas nämligen icke ha lämnats. I varje fall anser statskontoret det vara betänkligt, att, såsom i föreliggande framställning från statens sockernämnd föreslås, statsbidrag skulle kunna beviljas ägare av enskild järnväg för utförande av lastnings- och lossningsanordningar oberoende av vilken kvantitet sockerbetor, som under de tre senaste åren inlastats vid järnvägsstation, för vilken bidrag begäres. Statskontoret anser sig följaktligen icke kunna tillstyrka detta förslag. Däremot vill ämbetsverket icke motsätta sig, att kvarstående reservation å det av riksdagen å tilläggsstat II för budgetåret 1941/42 anvisade anslaget må tagas i anspråk även för 1943 års betkampanj.

Departementschefen har i denna del anfört följande:

»Ifråga om medelsbehovet i övrigt synes det av sockernämnden ifrågasatta beloppet av 150,000 kronor böra anvisas för nästa budgetår såsom bidrag till lastnings- och lossningsanordningar för sockerbetor vid enskilda järnvägar. Som sockernämnden föreslagit synes statsbidrag hädanefter böra kunna utgå även till anläggningar vid stationer med mindre årlig betlastning än 2,000 ton. Statsbidrag bör i regel utgå med högst 5 kronor för ton vid stationen lastade betor under något av de tre senaste åren. Då särskilda skäl därtill föranleda, torde bidrag böra kunna beviljas även till högre belopp, dock högst hälften av kostnaden. Därest riksdagen biträder vad jag sålunda förordat, bör det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda därav föranledda författningsbestämmelser.»

Utskottet. Kungl. Maj:ts förevarande anslagsäskande föranleder ingen utskottets erinran. Utskottet, som jämväl biträder förslaget rörande ändring av bestämmelserna för anslagets användning, hemställer sålunda,

att riksdagen må till *Bidrag till lastnings- och lossningsanordningar för sockerbetor* för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under nionde huvudtiteln anvisa ett *reservationsanslag* av 150,000 kronor.

Stockholm den 9 april 1943.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Närvarande: se utlåtande nr 27.
